

Centrale postschool voor plattelanders

Onze historische kring kwam in het bezit van een boekje getiteld 'Centrale Postschool voor Plattelanders', waarschijnlijk uitgegeven rond 1930. Tegelijkertijd kwam er een vraag binnen bij onze kring betreffende een door dit instituut uitgereikt diploma. De geslaagde cursist had kennelijk in de jaren 1930-1931 de cursus 'Algemeene Ontwikkeling' gevolgd. Op het diploma wordt uiteraard de naam van de cursist genoemd, die volgens de vraagsteller in Almelo woonachtig was. Zij vroeg zich af hoe het kwam dat iemand die in Almelo woonde een diploma had van een school die kennelijk in Bilthoven gevestigd was. Middels het gevonden boekje kon ik haar antwoord

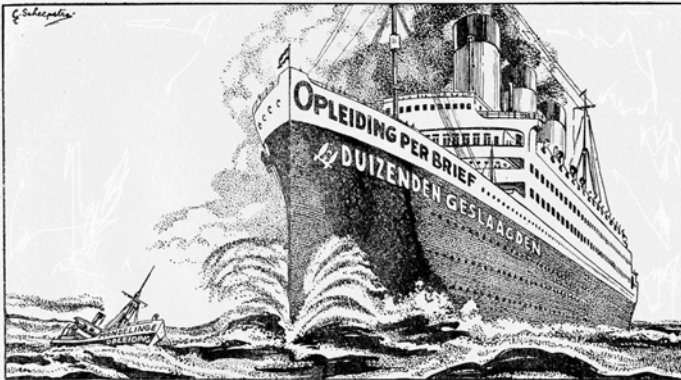
geven. Het betrof een schriftelijke cursus. In de slotzin betreffende bedoelde cursus werd de hoop uitgesproken dat het diploma 'Algemeene Ontwikkeling' een aansporing zou zijn 'tot voortdurende betrachting van het devies van de school **'Bekwaamheid – Werkzaamheid – Volharding.'**

Op de omslag van het boekje werd vermeld dat de school 'Reeds ongeveer 6 duizend geslaagden' telde, dit met de aanmoediging: 'Men leze de schitterende beoordeelingen'. Ik denk dat de in Bilthoven gevestigde Postschool een van de velen was in die tijd. Op internet vond ik een aanbieding van een

enveloppe van een dergelijke postschool in

Groningen anno 1928. De in dit artikel bedoelde Postschool was gevestigd in Villa Zonnewende, die volgens de adresboeken uit 1922 en 1927 aan de Gezichtslaan op nummer 40 te vinden was. Als bewoner wordt dan H.L. van Tets, ing. vermeld. Op de omslag van het boekje wordt de naam van de





directeur van de Postschool vermeld, zijnde: 'M. van der Broek, leeraar M.O'. Of hij ook op genoemd adres woonde heb ik niet kunnen achterhalen. Wellicht was het omstreeks 1930 slechts het werkadres van de school. Op bladzijde 3 van het informatieboekje is een groot schip afgebeeld waarop staat: 'Opleiding per brief..... Duizenden Geslaagden'. Het onderschrift daarbij luidt: 'Forsch, groot en sterk als een machtige oceaan-stoomer kiest onze school haar weg op de levenszee: **benijd** om haar **succes**, **begeerd** om haar **resultaten**, helaas soms **besmeurd** door **kleinen**, die **vergingen** in haar ziedende kielsop of wier scheepje **omsloeg** op de deinende golven van het hooggaande boegwater. **Beheerscht** door één wil, één wens, één gedachte: 'een zegen te zijn voor het Nederlandsche volk', vervolgt ze **rechtuit**, **rechtaan** haar weg. En in den machtigen romp **loeien** de vuren, **ronken** de motoren, **sissen** de turbines en **zingen** de vliegwielen met steeds forscher geluid **het lied der overwinning** ----- **de overwinning voor duizen-**

den.' Hierbij lette men op de dikgedrukte woorden die kenmerkend vooral indruk moesten maken.

Op bladzijde 5 ziet men een afbeelding van de kaart van Nederland waarboven staat: '**CENTRALE – POSTSCHOOL snelste postverbinding met alle deelen van Nederland**'. Verspreid over de kaart van Nederland staan de woorden: **DE OUDSTE, DE**

GROOTSTE, DE BESTE, waarbij voor **DE BESTE** in kleinere letters staat '**en steeds**'. In het hart van Nederland staat het woord **BILTHOVEN**.

De cursus '**ALGEMEENE ONTWIKKELING**' had als motto: '**Kennis is een sleutel, Die op alle sloten past**'. Het lesgeld, alle leermiddelen inbegrepen, bedroeg: 1 x f. 17 of 2 x f. 10. De eerste zin betreffende deze cursus luidt: 'Onze cursus in **algemeene ontwikkeling en beschaving** is wel een der **mooiste werken**, die ooit op onderwijsgebied in Nederland tot stand zijn gekomen.' Let ook hierbij weer op de dik gedrukte woorden.

Bekwame mensen gaven les en bedoelde cursus gaf inzicht in de eisen die het maatschappelijk leven toen vroeg. Een vergelijking met de andere cursussen die door de postschool gegeven werden was niet mogelijk. Die cursussen leidden op tot speciale examens. Met de cursus '**ALGEMEENE ONTWIKKELING**' zou men '**onvergelijkelijke**



levenskennis en groote beschaving' verkrijgen. Naast de gewone schoolkennis zoals schrijven, rekenen en taal werden diverse onderwerpen behandeld waaronder 'practische oppervlakte-berekening, inhoudsberekening van greppels en slooten, dijken'. Ook werd aandacht besteed aan verschillende soorten verzekeringen 'waarmede de plattelandsbewoner in 't bijzonder in aanraking komt'. Ook aan snelrekenen werd aandacht besteed. Men leerde via de cursus hoe men in een toekomstige betrekking met superieuren moest omgaan, iets waardoor de lessen eigenlijk onbetaalbaar zouden moeten zijn! Men hoefde, na het volgen van bedoelde cursus, in geen enkel gezelschap 'verlegen te

staan'. Men wist precies hoe men zich moest gedragen, onverschillig waar en in welke kring men zich bevond. Zowel: 'thuis, op reis, of wel als spreker op de een of andere vergadering.' Dat wil toch iedereen! Vandaar waarschijnlijk het grote aantal aanmeldingen! Achter de vraag voor wie bedoelde cursus bestemd is, stonden onder andere de volgende antwoorden: '... voor alle mensen die niet of weinig meer onderwijs genoten dan de lagere school, doch wier tegenwoordige werkkring wat meerdere ontwikkeling en beschaving gewenscht maakt. ... voor jongelui, die toegelaten wenschen te worden op landbouw- en tuinbouwscholen, huishoudscholen, ambachtsscholen, jongens- en meisjesvakscholen, voor secretarissen en voorzitters van vereenigingen, taxateurs, zaakwaarnemers enz. ... voor alle jonge menschen, die later betrekkingen wenschen te bekleeden, doch die daarvoor thans nog te jong zijn. Zij kunnen met dezen cursus dan alvast beginnen, hun tijd nuttig te besteden. Een rijke schat van algemeene ontwikkeling en menschvorming vinden zij in dezen cursus. De lessen blijven hun eigendom. Zij kunnen ze dus steeds weer herhalen. Laten deze jonge menschen dus vooral niet wachten, want de examens, waaraan zij later wenschen deel te nemen, zijn vergelijkend. Wie zich dus het best voorbereidt, heeft de meeste kans van slagen. Een mooi en waardevol diploma kan bovendien nog het einde der studie zijn.' Een geslaagde leerling, D. Daniels, uit Stadskanaal schreef: 'Het is mij een behoefte, een

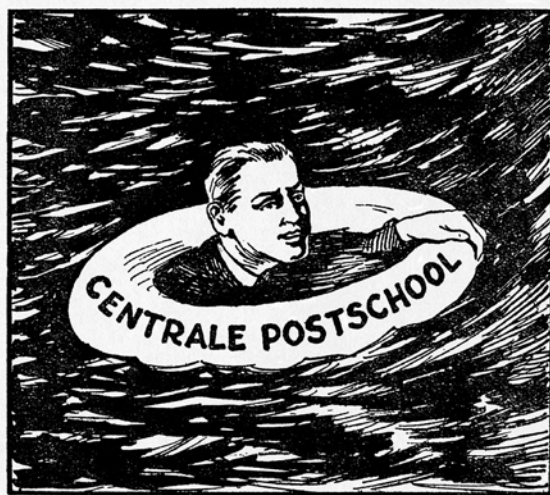
woord van bijzondere tevredenheid te richten tot uw school, omdat de wijze waarop zij leiding geeft aan haar leerlingen, een zeer aanbevelenswaardige is. De toezending der lessen is correct, de inhoud leerzaam en goed te volgen. Overal wordt op gewezen, alles wordt duidelijk gemaakt. Begrijpt men een en ander niet, uw school geeft alle inlichtingen. Ik kan ze ten zeerste aanbevelen.' Een andere cursist, J.J. Brugge uit Breskens, schreef: 'Wat mijn studie betreft, moet ik eerlijk bekennen, dat ik veel en nog nooit met zooveel lust heb geleerd. Bij een anderen cursus moest ik steeds door mijn ouders aangezet worden, bij uw cursus is dit nooit het geval geweest.' Een beter compliment kan een onderwijsinstituut toch niet krijgen! Zoals reeds gezegd was de cursus 'Algemeene ontwikkeling' maar een van de aangeboden schriftelijke cursussen. Men kon niet alleen opleidingen volgen voor 'Kommies bij de Belastingen, Politie Beambte, Marechaussee, Politie - Troepen, Rijksveldwachter of (gevangen) Bewaarder', maar ook voor Hulpkeurmeester of Rijksklerk. Ook kon men, schriftelijk dus, een opleiding volgen voor Leerling-verpleger(sten). Daarnaast waren er Landbouw-Winter-Cursussen en een opleiding voor het diploma Landbouw-Boekhouder, alsmede cursussen betreffende Bemestingsleer en Mr. Landbouwer. De verschillende cursussen bleken heel succesvol te zijn. Zo schreef J. v. Ham: Geachte Heer. Door dezen kan ik U berichten, dat ik te Rotterdam voor politie geslaagd ben. Wij

waren met ons zessen van uw cursus op 't examen en mochten het genoeg smaken, alle zes te slagen. Alle vragen, mij gedaan, had ik in uw lessen gehad en kon ik zonder de minste moeite beantwoorden. Wilt U mijn vriend Uw prospectus zenden? Hij had les gehad van een onderwijzer, doch kon de vragen over staatsregeling enz. niet beantwoorden en moest later maar eens terugkomen. Uw onderwijs kan ik ten zeerste aanbevelen.'

En dit was dan maar een van de lovende brieven die het instituut kreeg van cursisten. Ook de Nederlandse Pers oordeelde eenstemmig gunstig over de opleidingen. Er staan in het boekje lange lijsten vermeld met namen van personen die na het volgen van de lessen onder andere bij de 'Directe Belas-



tingen' werden geplaatst. Ook het Landbouw Vak - Onderwijs werd zeer goed beoordeeld. Het kon gevolgd worden door 'Hoog en Laag, Arm en Rijk, Klein en Groot'. De Nederlandse Pers oordeelde over dat onderwijs eenstemmig gunstig. Bijzonder vermakelijk zijn ook de spreuken bij afbeeldingen. Zo staat er bijvoorbeeld bij een plaatje van een verkeer regelende agent: **'DE POLITIE-BEAMBTE IN DIENST DER VERKEERS-REGELING ... Geheel het raderwerk staat stil, als zijn machtige arm dat wil!'**



Een andere prent laat een drenkeling zien die een zwemband om heeft waarop Centrale Postschool staat. Onderstaande tekst luidt: **'Zijt gij een drenkeling op de levenszee? Hebt gij reeds eerder getracht, uw levenspositie te verbeteren, uw inkomen te vergrooten en is U dat mislukt? Grijp dan onze hand en wij zullen U opheffen tot een mooier, beter en rijker leven.'** En onder een prentje waarop een jongeman in gedachten een mooie auto ziet, een spaarbankboekje en een mooi huis en brommer staat: **'Door onze school kunt gij verkrijgen ... DE WERKLIJKHEID VAN UW DROOMEN'.**

Tot hoelang de Centrale Postschool voor Plattelanders bestaan heeft, heb ik niet kunnen achterhalen. Maar dat er destijds veel gebruik van werd gemaakt lijkt bewezen. Tot slot wil ik eindigen met de spreuk die op de achterkant van het besproken boekje staat: God gaf twee Hemelsche geschenken

Den mensch – in alle vreugd'en smart:
Verstand – om scherp en goed te denken.
Om zacht en goed te doen – het **Hart**.

Ook hier weer enkele woorden dik gedrukt!

Bron:
Boekje: CENTRALE POSTSCHOOL VOOR PLATTELANDERS, waarschijnlijk uitgegeven omstreeks 1930.

Lies Haan-Beerends is geboren in Scheveningen en in Den Haag naar school gegaan. Na haar huwelijk in 1965, woont zij meer dan 50 jaar in De Bilt en is al sinds de oprichting van de kring actief lid.